

Потенціал Полісся для екотуризму - величезний

Експертний аналіз показав величезні
можливості еко-туризму на Поліссі, але
вони будуть втрачені у разі будівництва
річкового шляху Гданськ-Херсон (Е40)

© Daniel Rosengren

Полісся

це незаймані природні ландшафти, приголомшливі дикою красою повені, найбільші заболочені землі Європи, багаті традиції та культурна спадщина поліщуків, неймовірні фауна та флора, різноманітні ліси, луки та болота.

Висновки експертного аналізу:

- У разі підготовки грамотної стратегії на Поліссі можна розвинути сталий, прибутковий, дружній до довкілля туризм.
- Ключові групи для залучення - досвідчені мандрівники, екоорієнтовані сім'ї з дітьми та молодь.
- Інвестиції саме в природоохоронний туризм суттєво збільшать кількість туристів у регіоні в цілому.
- Отримати інвестиції можна лише за чіткої координації між зацікавленими сторонами.
- Будівництво водного шляху E40 знищить привабливість Полісся для туристів.
- Необхідно закріпити за регіоном бренд «Амазонія Європи».
- Існує низка потенційних джерел фінансування, які можуть допомогти перетворити Полісся на успішний туристичний регіон без шкоди довкіллю.

Довідкова інформація: Полісся і водний шлях E40

Полісся - це величезна територія майже незайманої природи на теренах Білорусі, Польщі, Росії та України¹. Водний шлях E402 - це ініціатива міжнародного бізнес-консорціуму, яка має на меті з'єднати Балтійське та Чорне моря судноплавним шляхом довжиною приблизно 2000 км. Маршрут проходить від Гданська в Польщі до Херсона в Україні. Реалізація цього проекту матиме значний негативний вплив на природну та культурну спадщину й добробут населення Полісся, а також негативний вплив на економіку та світовий баланс вуглецю.

Офіційно планування водного шляху E40 ще на ранній стадії, але в Україні вже ведеться підготовка стратегічних документів та реалізуються окремі блоки проекту. Зокрема, у 2020 році проведено днопоглиблення річки Прип'ять у межах зони відчуження.¹

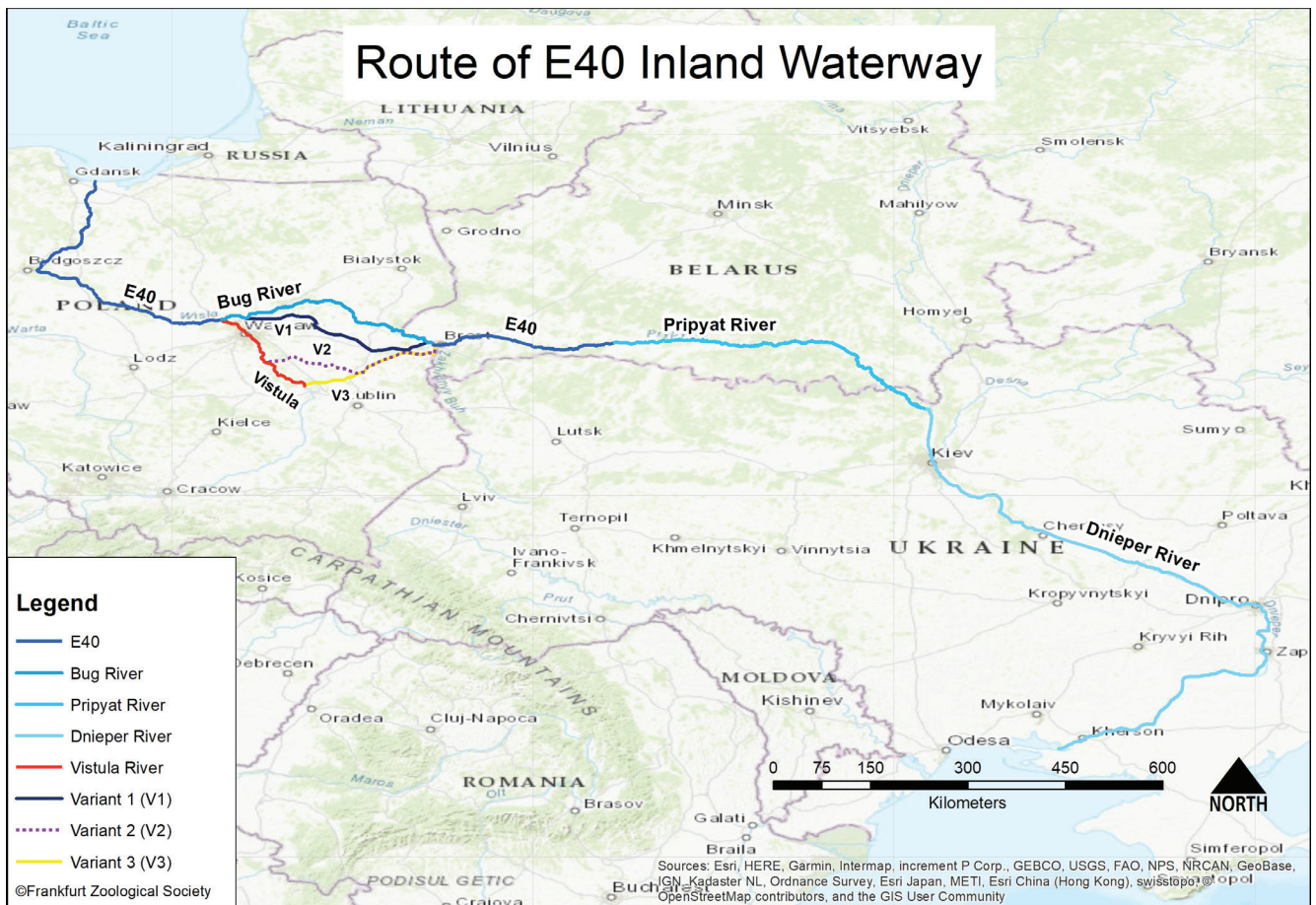
У 2015 році було опубліковано попередню оцінку проекту (feasibility study).

Відповідно до неї маршрут проходитиме річками: Вісла, Буг, Піна, Прип'ять та Дніпро (див. Рисунок 1).

Внаслідок реалізації проекту русла цих річок будуть змінені: спрямлені або підперті греблями; поглиблені, чи розширені або осушені. Хоча деякі відрізки судноплавного ходу вже існують, масштаб запропонованої нової розробки настільки глобальний, що загрожує екологічною катастрофою у регіоні.²

¹ <http://greenpost.ua/news/kompaniya-yaka-vidmyla-10-miljoniv-u-zoni-vidchuzhennya-unykla-pokarannya-i27929>

² <https://greenpost.ua/news/imenem-prezydenta-prykrivayut-nebezpechni-roboty-v-chornobylskij-zoni-i14187>

Малюнок 1: Карта запропонованого водного шляху E40

Експертні дослідження

Коаліція «Save Polesia» замовила низку експертиз для оцінки впливу втілення проекту E40 на гідрологічну та радіаційну ситуації у басейні річки Прип'ять³, економіку регіону⁴, розвиток транспорту, а також для того, щоб запропонувати альтернативні до будівництва річкового шляху E40 сценарії розвитку Полісся.

Цей реліз анонсує результати дослідження щодо перспектив розвитку Полісся як туристичної Мекки. Автор дослідження – Aivar Ruukel, член ради Глобальної екотуристичної мережі (Global Ecotourism Network) і туроператор в національному природному парку (НПП) Соомаа (Soomaa National Park), Естонія. Повний звіт доступний тут.⁵

³ https://savepolesia.org/wp-content/uploads/2021/02/SavePolesia_Factsheet_E40-could-expose-people-to-radiation_UK.pdf

⁴ https://savepolesia.org/wp-content/uploads/2020/11/SavePolesia_Factsheet_No-economic-case-for-E40_UA.pdf

⁵ https://savepolesia.org/wp-content/uploads/2020/04/Ruukel_Nature-based-tourism-development-in-Polesia.pdf

Полісся має величезний потенціал для екотуризму

Наразі на Поліссі є лише окремі види туризму, головним чином перебування на сільських фермах та «радіаційний туризм», зосереджений навколо місця Чорнобильської катастрофи. Однак завдяки своїм природним ландшафтам, водно-болотним угіддям, лісам та унікальній культурній спадщини Полісся має величезний потенціал щоб стати місцем екотуризму. Є багато заповідних територій, таких як транскордонний біосферний заповідник «Західне Полісся», де відвідувачі можуть здійснити піші прогулянки, покататися на каное, поспостерігати за птахами або відчути присутність таких харизматичних ссавців, як зубри, ведмеді чи рись.

Регіон особливо вражає у сезон повені, а місцеве населення радо вітає відвідувачів, які бажають вивчити їхню культуру та традиції. В Українському Поліссі працюють НПП «Шацький», «Прип'ять-Стохід», «Цуманська пуща», «Нобельський», «Мезинський», РЛП «Міжрічинський», Чорнобильський радіаційно – екологічний біосферний заповідник та інші.

Полісся цікаве для досвідчених мандрівників, сімей з дітьми та молоді

На пригодницький та природоохоронний туризм зараз припадає приблизно п'ята частина всіх міжнародних подорожей. Зростає попит на такі напрямки, як Полісся, які не мають прокладених шляхів⁶ і дають можливості для справжнього культурного досвіду⁷. Експерти виявили значний потенціал для залучення більшої кількості еко-туристів на Полісся, особливо серед досвідчених мандрівників. Ця категорія англійською звучить як «Silver adventurers» - сивочолі шукачі пригод. Це люди вікової категорії 50-70 років, чії діти вже вилетіли з сімейного гніздечка. Вони мають кошти і час, любов до мандрів і досвід подорожування. Також цільовими групами є дружні до довкілля родини з дітьми та молоді природолюби.

Зокрема, Полісся є дуже привабливим для спостережень за птахами (birdwatching)

Так, в Українському Поліссі розташовані 19 – територій, важливих для птахів (Important Bird Areas -IBA) – це Шацькі озера, Заплава річки Турія, Долина річки Західний Буг, Долина річки Стир, Ратнівське лісомисливське господарство, Болото Черемське, Долина річки Прип'ять, Система Оріхівських озер, Долина річки Стохід, Болото Сира Погоня, Поліський природний заповідник, Ушомирське лісомисливське господарство, Новоград-Волинське лісомисливське господарство, Дніпровсько-Тетерівське лісомисливське господарство, Київське водосховище, Бондарівське болото, Лісовий масив міжріччя рр. Дніпро та Десна, Заказник «Сосинський», Коротченківські луки (BirdLife International 2001). Лебідь-кликун, баранець великий, підорлик великий, скопа, сова бородата, сичик-горобець, сич волохатий, біла синиця – це види птахів, ради яких спостерігачі за птахами їдуть на Полісся.

Інвестиції в природоохоронний туризм призведуть до процвітання туристичної галузі в цілому

Аналіз попередніх проектів з розвитку туризму на Поліссі, які фінансуються ЄС, показує, що найсильнішим надбанням регіону є його природа. Однак наразі фінансування охорони природи є дефіцитним, інфраструктура та інформаційні послуги слабо розвинені, і бракує співпраці між керівниками парків, екскурсводами та постачальниками туристичних послуг. Експерти прогнозують, що ця ситуація погіршиться через розвиток водного шляху Е40. Вони вважають, що це серйозно зашкодить довкіллю в усьому регіоні, різко збільшить кількість людей та перешкодить розвитку водного туризму з використанням невеликих човнів та байдарок.

Водночас експерти вказують, що інвестиції в еко-туризм приведуть до процвітання туристичної галузі на Поліссі. Вони припускають, що для досягнення цього буде необхідно об'єднати ключових партнерів шляхом створення Поліської туристичної мережі на засадах місцевого самоуправління, прозорості, моніторингу та ентузіазму. Розвиток туризму повинен бути підкріплений стратегією сталого розвитку туризму, зокрема зонуванням та маркетинговим планом.

⁶ <https://greenpost.ua/news/polissyam-na-velosypedi-charivni-krayevydy-unikalni-tserkvy-ta-royi-komariv-i17578>

⁷ <https://greenpost.ua/news/p-yat-turystychnyh-tsikavnok-ukrayinskogo-polissya-i27340>

«Європейська Амазонія» - бренд Полісся

Щоб зробити Полісся самобутнім та виділити його серед усіх інших туристичних еко-напрямків, експерти пропонують створити сильний бренд. Через великі площі водно-болотних угідь та низьку щільність населення Полісся часто порівнюють з регіоном Амазонії в Південній Америці, тож автори дослідження пропонують зафіксувати регіон як «Європейську Амазонію». Для успішного розвитку бренду Полісся потрібні інвестиції, спільний розвиток регіону та якісне управління.

Експерти рекомендують методологію створення брендів, розроблену Європейською комісією з туризму та Світовою туристичною організацією. Мережа туризму Полісся буде виступати парасолькою для розвитку місцевих туристичних кластерів. Експерти також рекомендують створити Колегію співробітництва Полісся для сприяння ширшій співпраці. Це об'єднало б керівників парків та місцевого самоврядування; представників бізнесу та громад, зокрема природоохоронні організації; державне управління лісовими господарствами; місцеві органи влади; екологічні неурядові організації; Поліську туристичну мережу та сільські групи. Рада повинна керувати створенням стратегії просування Полісся, яка могла б базуватися на стратегії, підготовленій для західної частини території Полісся під час попереднього проекту, що фінансувався ЄС.

Є численні потенційні джерела фінансування

Потрібна буде фінансова підтримка, щоб перетворити Полісся на успішний туристичний еко-напрямок. Експерти визначають низку потенційних джерел фінансування: донори (ЄС, USAID, ООН тощо); спонсорство з боку приватного та державного бізнесу; інвестиції приватного бізнесу; приватні особисті пожертви; краудфандинг; державне фінансування.

Прикладами вже реалізованих інвестицій у розвиток екотуризму на Поліссі можуть бути такі проекти як:

- The project 'Development of tourist information system for cross-border eco-tourism in the Euroregion Bug' was co-funded by the European Union within the framework of the Cross-border Co-operation Programme Poland- Belarus-Ukraine, 2014 – 2015. (Project budget about €1 million over 2 years).
- Development of ecotourism strategies at the local level ("Pinsk Paliessie", "Valley of the Jaselda River", "Muchavec Pantry") in Brest oblast have been financed by USAID / LEED project, 2011–2014.

Хто такі «Save Polesia»?

До нашої коаліції увійшли шість організацій з чотирьох країн.

ПБ – Birdlife, Білорусь

Місія АПБ – збереження біологічного різноманіття на благо теперішніх та майбутніх поколінь та залучення людей до активної природоохоронної діяльності.

БАГНА

Багна, Білорусь

Метою Багни є запобігання подальшої деградації довкілля та збереження природного середовища існування та біорізноманіття Білорусі.

ФЗТ – Франкфуртське зоологічне товариство, Німеччина

ФЗТ інвестує в райони дикої природи, які мають глобальне значення та які ще називають “успадковані ландшафти” – ландшафти, які лишилися майже недоторканими та які мають естетичну, природну цінність і є ареалом ендемічних видів, перед якими виникла загроза зникнення.

НЕЦУ – Національний екологічний центр України

НЕЦУ – громадська організація, яка має представництва у десятках міст України та працює над тим, щоб екосистемний підхід став базовим у процесі ухвалення будь-яких рішень.

ПТОП – Польське товариство охорони птахів

Місія ПТОП полягає в охороні птахів і їх середовищ існування, створення і управління новими заповідниками птахів. Організація проводить активну просвітницьку роботу з метою підвищення суспільної підтримки діяльності з охорони природи.

ТОП – Українське товариство охорони птахів

Місія ТОП – зберегти біорізноманіття України, рятуючи птахів, місця, де вони мешкають.

Контактна персона для отримання додаткової інформації:

Dr Helen Byron, координатор кампанії «Врятуймо Полісся» (Save Polesia)

email: byron@zgf.de

Find out more on www.savepolesia.org